

УДК 659.235:631+352:336.1.

**ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ДОРАДЧИМИ СЛУЖБАМИ ТА
ОБ'ЄДНАНИМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ**

Р. Я. Корінець, к.е.н.,

*почесний президент Національної асоціації сільськогосподарських
дорадчих служб України*

ORCID: 0000-0003-4243-6745

E-mail: rkorinets@gmail.com

Ю.О. Бакун, к.с.-г.н.,

*виконавчий директор Національної асоціації сільськогосподарських
дорадчих служб України,*

*докторант кафедри економічної теорії¹, Національний університет
біоресурсів та природокористування*

ORCID: 0000-0002-5354-1033

E-mail: y_bakun@ukr.net

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню проблем розвитку сільськогосподарського дорадництва в об'єднаних територіальних громадах. Метою статті є розроблення пропозицій щодо формування та зміцнення засад взаємодії між сільськогосподарськими дорадчими службами та об'єднаними територіальними громадами.*

Представлено результати дослідження готовності органів місцевого самоврядування брати участь у фінансуванні сільськогосподарської дорадчої діяльності. Обґрунтовано порядок розв'язання першочергових завдань, вирішення яких сприятиме формуванню системи дорадництва у сільських громадах: 1) налагодження системних комунікацій між дорадчими службами та ОТГ; 2) підготовка механізмів (моделей) залучення місцевих громад до сільськогосподарського дорадництва.

Співпрацюючи у сфері дорадництва, сільські громади, можуть розраховувати на різновиди державної підтримки. Видається доцільним

¹ Науковий консультант – Байдала В.В., доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії НУБІП України

Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України ініціювати розроблення механізмів державного стимулювання співробітництва громад у сфері дорадництва.

Визначено першочергові заходи для зближення системи сільськогосподарського дорадництва та ОТГ, що пов'язані з координацією діяльності з обміну інформацією між органами виконавчої влади, місцевого самоврядування та суб'єктами сільськогосподарського дорадництва. Це є об'єктивною необхідністю та дозволить отримати синергетичний ефект: підвищення спроможності сільських ОТГ вирішувати власні проблеми самостійно, підвищення рівня життя сільського населення.

Видається надзвичайно актуальною тема започаткування пілотних проєктів із розвитку дорадництва в ОТГ, у тому числі з використання механізмів міжмуніципального співробітництва. До цієї роботи варто було б більш активно залучати проєкти міжнародної технічної допомоги.

Деталізація наявних та розроблення нових механізмів, напрямів співпраці суб'єктів системи дорадництва та ОТГ є темами подальших досліджень.

Ключові слова: *дорадництво; сільськогосподарська дорадча діяльність; дорадча служба; об'єднана територіальна громада; місцеве самоврядування; співробітництво громад; сільський розвиток.*

Актуальність. Важливою складовою теперішніх українських реформ є процеси децентралізації влади через передачу більших повноважень на місцевий рівень, зокрема, під час формування об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Це також означає, що перед новоутвореними громадами постають нові завдання, зокрема, щодо набуття досвіду щодо самостійного розв'язання місцевих проблем — економічних, соціальних, екологічних, пошуку партнерів при їх вирішенні, освоєння інструментів програмування місцевого розвитку, активізації

громад тощо. Нові завдання вимагатимуть нових компетенцій щодо пошуку нових ресурсів за межами громади. Наші ж власні спостереження вказують на таких компетенцій в новостворених, що може негативно позначитися на їхньому розвитку.

Наявну прогалину можуть допомогти заповнити сільськогосподарські дорадчі служби, що мають такий досвід та/або знають, вміють організувати процес його набуття фахівцями ОТГ, насамперед сільських чи таких, до складу яких входять села, селища, хутори.

У зв'язку з цим, видається важливим систематизація засад взаємодії між сільськогосподарськими дорадчими службами й ОТГ, їх удосконалення задля підвищення ефективності такої взаємодії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження питань дорадчого забезпечення розвитку ОТГ було предметом уваги таких учених як М. Ф. Безкровний [1], О. М. Бородіна [2], М. М. Каляянов [7], Т. П. Кальна-Дубінюк [3], О. П. Кириленко [14], І. Ф. Коломієць [4], М. Ф. Кропивко [5], М. І. Лобанов [5], М. К. Орлатий [7], О. І. Павлов [8], А. О. Пелехатий [4], І. В. Прокопа [2], М. П. Талавирия [15] та інших. Обране для дослідження питання розглядалося в контексті підходу школи інституційної економіки, визначними представників якої є Д. К. Норт [4] та Д. М. Кларк [16]. Проте відсутність значних досліджень засад взаємодії між сільськогосподарськими дорадчими службами й ОТГ, що можна пояснити новизною проблеми, зумовила вибір теми та мети цієї публікації.

Мета дослідження. Метою статті є розроблення пропозицій щодо формування та зміцнення засад взаємодії між сільськогосподарськими дорадчими службами та ОТГ.

Матеріали і методи дослідження. За теоретичний базис статті слугував діалектичний метод пізнання й системний метод дослідження інституційних засад взаємодії між сільськогосподарськими дорадчими службами й ОТГ. Також було використано такі загальнонаукові методи

пізнання як анкетування, аналіз, синтез, експертний метод, метод узагальнення. Метод анкетування був використаний для з'ясування різних аспектів ставлення активу ОТГ до розв'язання власних проблем та взаємодії водночас з дорадчими службами, метод порівняльного аналізу використано під час розкриття ролі суб'єктів дорадництва у вирішенні суспільних проблем ОТГ, експертний метод – для викладу особливостей інституційного забезпечення взаємодії між сільськогосподарськими дорадчими службами та ОТГ, методи аналізу та синтезу – для виокремлення підходів з обґрунтування можливостей вирішення суспільних проблем ОТГ дорадчими службами, метод узагальнення – для формування висновків статті.

Результати дослідження та їх обговорення. В економічній теорії дослідженнями проблема вибору в умовах обмеженості ресурсів для задоволення потреб людей займаються різні наукові школи. Однією із них є інституційна, представники якої наголошують на важливості впорядкування інститутів та інституцій для підвищення їхньої дієвості при вирішенні сукупності суспільних проблем. Предметом цієї статті є розгляд інституційних засад взаємодії між сільськогосподарськими дорадчими службами та активом ОТГ у процесі розв'язання проблем останніх.

Хоча процес становлення ОТГ має порівняно коротку історію, все ж таки є певна сукупність нормативно-правових актів [9, 10, 12, 13] та методичних документів [14] щодо регулювання діяльності ОТГ. Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» [11] регулює правові засади здійснення сільськогосподарської дорадчої діяльності в Україні, відносини в цій сфері та спрямований на поліпшення добробуту сільського населення та розвиток сільської місцевості. Його нормами визначаються основні завдання такої діяльності, зокрема:

- підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок прибуткового ведення господарства суб'єктів господарювання, які

здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення в умовах ринкової економіки;

- надання суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню дорадчих послуг із питань економіки, технологій, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології тощо;

- надання дорадчих послуг органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань підготовки та реалізації планів соціально-економічного розвитку, формування громадянського суспільства;

- поширення та впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки й техніки;

- сприяння розвитку несільськогосподарського підприємництва в сільській місцевості, у тому числі сільського зеленого туризму, зайнятості сільського населення тощо;

- робота із сільською молоддю, ініціювання та реалізація молодіжних програм...» [11, ст.4].

Окреслене коло завдань сільськогосподарських дорадчих служб та сільськогосподарських дорадників дає підстави розглядати дорадництво, як необхідний елемент у системі розвитку ОТГ. У ЄС та інших країнах, де на вістрі аграрної політики є постулати сільського розвитку, а не тільки розвитку аграрного виробництва, де дорадництво стало системою, такі служби все частіше називають сільськими дорадчими службами, тобто, такими, що спрямовані на розвиток села загалом (rural development), а не тільки сільського господарства. Такий підхід закладено й в нормах українського законодавства про сільськогосподарську дорадчу діяльність, однак його можливості не використовуються, як дорадчими службами, так і ОТГ повною мірою.

Відповідно до Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» [11] дорадча діяльність може проводитися за кошт не тільки

державного, а й місцевих бюджетів. Аналіз договорів про співробітництво територіальних громад, стратегій та планів розвитку громад дає підстави для твердження, що створювані у процесі децентралізації ОТГ не усвідомлюють необхідності співпраці з сільськогосподарськими дорадчими службами, а також не бачать доцільності фінансової підтримки сільськогосподарської дорадчої діяльності.

Для виявлення причин такої ситуації, з'ясування ставлення ключових суб'єктів до переліку досліджуваних питань, зокрема, щодо готовності ОТГ брати участь у фінансуванні сільськогосподарської дорадчої діяльності, було опитано представників 41 об'єднаної територіальної громади з 13 областей України.

Анкетування виявило, що:

- в ОТГ є потреба в консультаційній допомозі щодо розроблення планів соціально-економічного розвитку, що визнало 46 % опитаних. 21 % опитаних дали відповідь – «не проти допомоги»;

- поміж опитаних спостерігається нерозуміння сутності дорадництва й можливостей отримання вигод громадою від цього, що проявилось на незначній готовності утримувати у штаті ОТГ сільськогосподарських дорадників – тільки 17 % респондентів готові це зробити. Водночас, 39 % опитаних віддають перевагу періодичному запрошенню дорадників до ОТГ. А 44 % опитаних вагаються з відповіддю про необхідність дорадництва для ОТГ;

- має місце брак досвіду співпраці ОТГ із сільськогосподарськими дорадчими службами – тільки 6 % з них мають досвід такої співпраці;

- проявляється низький рівень обізнаності поміж фахівців ОТГ про сільськогосподарське дорадництво: 52 % респондентів заявили, що не знали навіть про існування Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність»;

- для більшості громад сільськогосподарські дорадчі послуги залишаються недоступними: хоча 24 % опитаних знали про існування

Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», але не змогли скористатись дорадчими послугами через брак дорадчих служб і дорадників у межах доступності;

- ОТГ не готові запроваджувати в місцевих органах врядування посаду сільськогосподарських дорадників із різних причин: не знають, як юридично оформити таку посаду в штатному розписі (34 % опитаних); не мають технічних засобів для роботи дорадників (28 %): не мають вільного приміщення (10 %);

- основною причиною браку фінансової підтримки сільськогосподарських дорадчих служб з боку ОТГ є брак коштів (72 % опитаних).

Очевидно, що невеликі громади не можуть самостійно утримувати потужні дорадчі служби. Тому одним із важливих інструментів залучення місцевих громад до сільськогосподарського дорадництва може стати Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [13]. Та поки реалізованих чи бодай започаткованих проектів з дорадчого забезпечення ОТГ, створених у результатів співробітництва громад, виявити не вдалося.

Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [13], визначає співробітництво територіальних громад як відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних засадах у визначених ... формах з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень.

Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [13], визначаючи за мету підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, відкриває широкі можливості для залучення ОТГ до розвитку сільськогосподарського дорадництва, оскільки, відповідно до Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу

діяльність» [11], дорадчі послуги – це послуги, що надаються суб'єктами сільськогосподарської дорадчої діяльності суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, сільському населенню, а також органам місцевого самоврядування та органам виконавчої влади.

Використовуючи положення Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [13], ОТГ можуть:

1) делегувати вже наявній сільськогосподарській дорадчій службі у одній із громад, що є суб'єктом співробітництва, надавати послуги – загалом чи окремі – на території своєї громади, передавши такий дорадчій службі ресурси.

Варто зазначити, що, відповідно до Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» [11], соціально спрямовані дорадчі послуги - послуги, що надаються суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню за кошти державного та місцевих бюджетів. Отже, кожна громада може визначити власний перелік соціально спрямованих дорадчих послуг і передати ресурси з місцевого бюджету дорадчій службі, що діє на території іншої громади.

2) створити спільні проекти з розвитку дорадництва, що можуть бути обмежені певними часовими рамками, та акумулювати для цього ресурси. Наприклад, якщо спільним інтересом громади є створення сільськогосподарських кооперативів, то вони можуть домовитися – для економії ресурсів – про спільний проект з розвитку кооперації й реалізувати його за рахунок акумульованих ресурсів;

3) якщо в одній із громад уже існує дорадча служба (поки що таких прецедентів не має), то учасники співробітництва можуть передбачити її фінансування;

4) учасники співробітництва можуть спільно створити дорадчу службу у формі комунальних підприємств, установ та організацій;

5) громади можуть не створювати дорадчі служби, а обмежитися лише утворенням спільного органу управління для спільного виконання завдань у сфері дорадництва, який управлятиме процесами організації та надання дорадчих послуг у всіх громадах.

Ініціаторами співробітництва можуть бути сільський, селищний, міський голова, депутати сільської, селищної, міської ради, члени територіальної громади у порядку місцевої ініціативи. Ініціатор співробітництва забезпечує підготовку пропозиції щодо ініціювання співробітництва, яка подається на розгляд сільської, селищної, міської ради. Це може відбутися тільки тоді, коли ініціатор переконаний у важливості дорадництва для місцевої громади.

Пропозиція щодо ініціювання співробітництва у сфері дорадництва має містити мету, обґрунтування доцільності співробітництва, інформацію щодо сфери його здійснення, форми та очікувані фінансові результати, а також інші необхідні для організації співробітництва умови. Тобто, громада-ініціатор має володіти інструментами планування дорадчої діяльності. Оскільки зараз таких навичок у громад нема, то видається доцільним Національній асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України та її членам за участі асоціацій, що об'єднують ОТГ, розробити відповідні навчальні курси та провести відповідні тренінги для фахівців ОТГ, що дозволить їм набути необхідних компетенцій.

Законом України «Про співробітництво територіальних громад» [13] регулюються процедури підготовки договору, роботи комісії, громадського обговорення та схвалення проєкту договору щодо співробітництва. Для становлення системи дорадництва в ОТГ важливо, щоб дорадчі служби стали учасниками процесу роботи над договором про співробітництво.

Законом України «Про співробітництво територіальних громад» [13] передбачається державне стимулювання, фінансування та моніторинг співробітництва. Державне стимулювання співробітництва здійснюється

через: 1) надання субвенцій місцевим бюджетам суб'єктів співробітництва у пріоритетних сферах державної політики; 2) передачі об'єктів державної власності в комунальну власність суб'єктів співробітництва; 3) методичної, організаційної та іншої підтримки діяльності суб'єктів співробітництва. Треба наголосити на тому, що держава стимулює співробітництво у разі, якщо: 1) посилюється спроможність суб'єктів співробітництва до забезпечення реалізації визначених законом повноважень; 2) до співробітництва залучені додаткові ресурси, у тому числі фінансові; 3) співробітництво здійснюється більш як трьома суб'єктами співробітництва; 4) забезпечується широка участь громадськості у здійсненні співробітництва. Отже, громадам варто було скористатися наявними можливостями для створення спільної дорадчої служби, що має шанс перетворитися з об'єкта співробітництва в суб'єкт його розвитку. Зацікавленість до таких можливостей мав би бути й у суб'єктів сільськогосподарського дорадництва, як до способу підвищення їхньої стійкості.

Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» [11] містить низку важливих положень для зацікавлення місцевих громад сільськогосподарським дорадництвом, а також для розширення спектру дорадчих послуг суб'єктами сільськогосподарської дорадчої діяльності, зокрема те, що дорадництва спрямоване на розвиток не тільки сільського господарства, а й розвиток сільської місцевості, а одним з основних завдань дорадчої діяльності є надання послуг органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань підготовки та реалізації планів соціально-економічного розвитку, формування громадянського суспільства. Та ключовим стимулом є те, що соціально спрямовані дорадчі послуги надається суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. Тобто, громада може залучити для

вирішення власних проблем через дорадництва ще й ресурси державного бюджету.

Висновки і перспективи для подальших досліджень. У процесах формування та зміцнення засад взаємодії між сільськогосподарськими дорадчими службами та ОТГ можна виділити дві головні проблеми, які одночасно є й нагальними завданнями для наступних дій: 1) налагодження системних комунікацій між дорадчими службами та ОТГ; 2) підготовка механізмів (моделей) залучення місцевих громад до сільськогосподарського дорадництва.

Загалом, система дорадництва для свого становлення та розвитку потребує ресурсів, зростання обсягів яких спостерігається в ОТГ, але ОТГ не готові вкладати наявні ресурси у систему дорадництва. Варто подумати, як розірвати це коло, щоби рухатися вперед.

Міністерство розвитку громад і територій України на теперішній час є тим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування, тому для залучення місцевих громад до сільськогосподарського дорадництва важливо налагодити співпрацю зазначеного Міністерства із Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, що є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, оскільки сталий сільський розвиток сільських громад – це конгломерат проблем і завдань, що мали б вирішуватися, як інструментами регіональної, так і аграрної політик.

Сприяти такому руху може підготовка відповідних проєктів територіальними громадами та їхня реалізація за кошти з Державного фонду регіонального розвитку.

Закон України «Про співробітництво територіальних громад» містить вимоги до різних видів договорів про співробітництво територіальних громад. Примірні форми договору про співробітництво визначаються Міністерством розвитку громад і територій України.

Видається також доцільним цьому міністерству залучити Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України разом з іншими зацікавленими особами до розроблення рекомендацій щодо застосування зазначених договорів у частині сільськогосподарського дорадництва.

Як засвідчують власні дослідження, суб'єкти сільськогосподарської дорадчої діяльності майже не виходять за межі сільськогосподарського консультування, не мають, як правило, тісної співпраці із місцевими громадами, не знають можливостей місцевих громад, тому важливим є проведення для них відповідних тренінгів, що дасть змогу їм набутися необхідних компетенцій у сфері розвитку громад.

Співпрацюючи у сфері дорадництва, сільські громади, можуть розраховувати на різні види державної підтримки. Видається доцільним Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України ініціювати розроблення механізмів державного стимулювання співробітництва громад у сфері дорадництва.

Видається надзвичайно актуальною тема започаткування пілотних проєктів із розвитку дорадництва в ОТГ, у тому числі з використання механізмів міжмуніципального співробітництва. До цієї роботи (як і до інших, перелічених вище) варто було б більш активно залучати проєкти міжнародної технічної допомоги.

Для початку ж варто було б розпочати усім зацікавленим сторонам скоординовану діяльність з обміну інформацією органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами сільськогосподарського дорадництва задля зближення системи сільськогосподарського дорадництва та ОТГ, що є об'єктивною необхідністю та дасть змогу отримати синергетичний ефект: підвищення спроможності сільських ОТГ вирішувати власні проблеми самостійно, підвищення рівня життя сільського населення.

Деталізація наявних та розроблення нових механізмів, напрямів співпраці суб'єктів системи дорадництва та ОТГ могли б стати темами подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Безкровний М. Ф. Історія розвитку і становлення інформаційно-консультаційних служб у світі. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2014. № 200 (1). С. 25-32.
2. Бородіна О. М., Прокопа І. В. Аграрний розвиток і саморозвиток громад: модернізація через взаємну адаптацію (теоретико-методологічний аспект). *Економіка України*. 2014. № 4. С. 55-72.
3. Кальна-Дубінюк Т. П. Особливості створення та функціонування сільськогосподарської дорадчої служби–Extension. *Економіка АПК*. 2002. №4. С.118-123.
4. Коломієць І. Ф., Пелехатий А. О. Теоретико-практичні аспекти формування об'єднаних територіальних громад в Україні. *Економіка України*. 2017. №4 (665). С.46-55.
5. Кропивко М. Ф., Лобанов М. І. Інформаційно-консультаційне обслуговування як об'єкт підприємницької діяльності. *Економіка АПК*. 2000. №1. С. 18-27.
6. Норт Д. К. Понимание процесса экономических изменений / пер. с англ.: К. К. Мартынов, Н. В. Эдельман. М.: Издательский дом ГУ-ВШЭ, 2010. 256 с.
7. Орлатий М. К., Калаянов М. М. Статут сільської територіальної громади як основа самоврядування. *Економіка АПК*. 2001. № 7. С. 109-113.
8. Павлов О. І. Сільська територіальна громада як складник політичної системи суспільства. *Політичний менеджмент*. 2007. №3. С. 60-68.

9. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p#Text> (дата звернення: 12.08.2020).

10. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 10.08.2020).

11. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність : Закон України від 17.06.2004 р. № 1807-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15> (дата звернення: 14.08.2020).

12. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text> (дата звернення: 11.08.2020).

13. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (дата звернення: 14.08.2020).

14. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О.П. Кириленко та ін. ; Асоціація міст України. Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.

15. Талавирия М. П. Розвиток сільських територій на засадах сталості. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2016. Вип. 1(2). Т.2. С.146-150.

16. Clark J. M. (1936). Preface to Social Economics: Essays on Economic Theory and Social Problems. Edited with an introduction by M. Abramovitz and E. Ginzberg. New York: Farrar & Reinhart. 458 p.

References:

1. Bezkrivnyi, M. F. (2014). Istoriia rozvytku i stanovlennia informatsiino-konsultatsiinykh sluzhb u sviti [The Evolution of Development and Establishment of Advisory Services in the World]. *Scientific Bulletin of National University of Life and Environmental Science of Ukraine. Economy, Agrarian Business Series*, 200(1), 25-32.
2. Borodina, O. M., Prokopa, I. V. (2014). Ahrarnyi rozvytok i samorozvytok hromad: modernizatsiia cherez vzaiemnu adaptatsiiu (teoretyko-metodolohichni aspekt) [Agrarian Development and Selfdevelopment of Communities: Modernization via Mutual Adaptation (Theoretical and Methodological Aspect)]. *Ekonomy of Ukraine*. 4, 55-72.
3. Kalna-Dubiniuk, T. P. (2002). Osoblyvosti stvorennia ta funktsionuvannia silskohospodarskoi doradchoi sluzhby–Extension [Peculiarities of Creation and Functioning of Advisory Services-Extension]. *Ekonomika APK*. 4, 118-123.
4. Kolomiiets, I. F., Pelekhatyi, A. O. (2017). Teoretyko-praktychni aspekty formuvannia obiednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini. [Theoretical and Practical Aspects of Formation of Amalgamated Hromadas in Ukraine]. *Ekonomy of Ukraine*. 4 (665), 46-55.
5. Kropyvko M. F., Lobanov M. I. (2000). Informatsiino-konsultatsiine obsluhovuvannia yak ob'ekt pidpriemnytskoi diialnosti [Information and Consultation Service as the Object of Business Activity]. *Ekonomika APK*. 1, 18-27.
6. North, D. C. (2010). Ponymanye protsessa ekonomicheskikh yzmeneniy [Understanding the Process of Economic Change] per. s anhl.: K. K. Martynov, N. V. Edel'man. Moscow, Russia : Yzdatelskyi dom HUU-VShE, 256.
7. Orlatyi, M. K., Kalaianov, M. M. (2001). Statut silskoi terytorialnoi hromady yak osnova samovriaduvannia [The Statute of Rural Territorial Community as the Base of Selfgovernment]. *Ekonomika APK*. 7, 109-113.

8. Pavlov, O. I. (2007). Silska terytorialna hromada yak skladnyk politychnoi systemy suspilstva [Rural Territorial Community as Component the Political System of society]. *Polical Management*. 3, 60-68.

9. Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad [About the Statement of the Methodic of Formation of Capable Territorial Communities]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 kvitnia 2015 r. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p#Text>.

10. Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad [About Freewill Amalgamation of Hromadas] : Zakon Ukrainy vid 5 liutoho 2015 r. № 157-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.

11. Pro silskohospodarsku doradchu diialnist [About Agricultural Advisoty Activity] : Zakon Ukrainy vid 17.06.2004 r. № 1807-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>.

12. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini [About Consept Approval of Reformation of Local Selfgoverment and Territorial Organization Authority in Ukraine] : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 kvitnia 2014 r. № 333-r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>.

13. Pro spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad [About Partnership of Territorial Hromad] : Zakon Ukrainy vid 17.06.2014 r. № 1508-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.

14. Kyrylenko O. P. ta in. (2015). Planuvannia ta upravlinnia finansovymy resursamy terytorialnoi hromady [Planning and Management of Financial Resource of Territorial Hromadas]. Asotsiatsiia mist Ukrainy. Kyiv : TOV «PIDPRYIEMSTVO «VI EN EI», 396.

15. Talavyria, M. P. (2016). Rozvytok silskykh terytorii na zasadakh stalosti [Development of Rural Areas on the Foundation of Sustainability]. *Scientific Bulletin of Uzhorod University. Series: Ekonomy*. 1(2), V.2, 146-150.

16. Clark J. M. (1936). Preface to Social Economics: Essays on Economic Theory and Social Problems. Edited with an introduction by M. Abramovitz and E. Ginzberg. New York: Farrar & Reinhart. 458 p.

**INSTITUTION BASES FOR INTERACTION BETWEEN
AGRICULTURAL ADVISORY SERVICES
AND ALMAGAMATED HROMADAS
R. Y. KORINETS, Y.O. BAKUN**

Abstract. *The article is devoted to the research of the institutional foundations of interaction between agricultural advisory services and amalgamated hromadas (AH). The goal of the article is to generalize the institutional framework for cooperation between agricultural advisory services and AH. The institutional components of the state regulation of agricultural advisory services are determined. Also the main subjects among Central executive authorities for solving these issues are defined. The results of questionnaire survey to determine of aspects of attitude of the community leadership to the solution of their problem and reciprocity with advisory services are presented. Three groups of AH actual problems have been determined. In the context of realization of institution provisions is substantiated the order of advisory services for solving of these problems.*

The results of the research of self-government bodies readiness to participate in the financing of the agricultural advisory activity are represented. The order of solving of the priority tasks for formation of the agricultural advisory system in rural hromadas is grounded. The priority tasks are include: 1) establishment of system communications between advisory services and AH; 2) preparation of mechanisms (models) for involving of local communities in agricultural advisory activity.

Rural communities can count on different types of state support on the base of cooperation with agricultural advisory. It seems expedient for the Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine to initiate the elaboration of mechanisms for state stimulation of community cooperation in the advisory sphere.

The priority measures for convergence of the system of agricultural advisory and AH have been identified. It connect with coordination of activity for information exchange between executive authorities, self-government communities and subjects of agricultural advisory. This is an objective necessity and will permit to obtain a synergistic effect: increasing the ability of rural amalgamated hromadas to solve their own problems independently, improving the living standards of the rural population.

An extremely relevant topic is launching of pilot projects for the development of advisory services in AH, including the use of mechanisms of

inter-municipal cooperation. International technical assistance projects should be more actively involved in this work.

Prospects for further research are conclude in elaboration of the specific mechanisms of cooperation between the subjects of advisory services with the AH leadership in solving of existing problems.

Key words: *institutional bases; amalgamated hromadas; interaction; development; the direction of solving problems; problem solving mechanisms.*